

Asociația pentru Politică Externă, împreună cu Friedrich-Ebert-Stiftung, vă propune un Newsletter pe subiecte de politică externă și integrare europeană a Republicii Moldova. Newsletter-ul este parte a proiectului comun „Dialoguri de politică externă”.

foreign policy association
APE
asociația pentru politică externă

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

NEWSLETTER

BULETIN LUNAR • APRILIE 2019 • NR.4 (158)

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Newsletter-ul este realizat de Sorina Ștefârță, redactor-coordonator

TEMELE EDIȚIEI:

1. **Tatiana Molcean, Secretară de Stat în MAEIE: „Scopul nostru este să nu admitem un vid juridic în cooperarea ulterioară cu Londra”**
2. **Editorial de Victoria Bucătaru, directoare executivă APE: „Brexit: un termen, un fenomen, un proces, o lecție..”**
3. **Iulian Frunțasu, analist politic, fost Ambasador al Republicii Moldova în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord: „Brexit-ul a fost și o metodă de a protesta - și nu doar în plan ideologic”**
4. **Opinia expertului. Mihai Mogâldea: „Miza Brexit-ului pentru Republica Moldova: de ce ar trebui să urmărim cu atenție procesul de ieșire al Marii Britanii din UE?”**

Importante, pe scurt

Viceprim-ministrul pentru Integrare europeană al Republicii Moldova, Iurie Leancă, a participat la Conferința interparlamentară privind viitorul Uniunii Europene, care s-a desfășurat la București în cadrul Președinției rotative a României la Consiliul UE. În discursul rostit, vicepremierul moldovean a vorbit despre beneficiile pe care Republica Moldova le-a obținut în urma apropierei de UE și a semnării Acordului de Asociere. El a accentuat, în mod special, liberalizarea regimului de vize, în aprilie 2014 și comerțul liber cu spațiul comunitar. Astfel, până în prezent, de regimul liberalizat de vize au beneficiat peste 1,5 milioane de cetățeni moldoveni, iar comerțul cu țările UE a crescut de la 50 la 70%. Totodată, Iurie Leancă s-a pronunțat pentru o strategie mai coerentă a UE față de Republica Moldova, dar și de celelalte țări ale Parteneriatului Estic.

Derularea și perspectiva proiectelor comune au constituit subiectul-cheie al discuțiilor purtate recent de către Premierul Pavel Filip și ambasadorul României la Chișinău, Daniel Ioniță. Astfel, printre proiectele bilaterale de interes major au fost evidențiate construcția Gazoductului Ungheni-Chișinău, interconexiunea rețelelor electrice, dezvoltarea infrastructurii și eliminarea tarifelor la roaming dintre cele două state. În context, Pavel Filip a spus că realizarea proiectelor agree de Guvernele de la Chișinău și București, și care au fost incluse în Foaia de Parcurs, va dinamiza și mai mult dialogul bilateral. La rândul său, ES Daniel Ioniță a declarat că România va susține în continuare drumul european al Republicii Moldova și că țara noastră rămâne un partener strategic și un prieten de nădejde.

Tot în aprilie Pavel Filip s-a întâlnit cu o delegație a Congresului SUA, care a vizitat Republica Moldova. Potrivit Premierului, Chișinăul acordă o atenție deosebită relațiilor bilaterale și bunele cooperări cu SUA. El a evidențiat sprijinul SUA în reglementarea conflictului transnistrean și a accentuat importanța consolidării securității țării în general, dar și a securității ei energetice, suportul SUA fiind unul valoros în acest sens. În context, Pavel Filip a menționat că anul acesta marcam cea de-a 20-a aniversare a Parteneriatului Bilateral Republica Moldova-Carolina de Nord, care este un exemplu de cooperare benefică de-a lungul deja a două decenii. În prezent, cu sprijinul acestui stat american, în țara noastră sunt realizate mai multe proiecte în domeniile apărării, social și educațional.

Evoluțiile privind realizarea celor 20 de Obiective pentru 2020 și lansarea reflecțiilor privind viitorul Parteneriatului Estic (PaE) în contextul celei de-a zecea aniversări a acestuia au fost principalele subiecte abordate la recenta Reuniune a înalților funcționari ai Parteneriatului Estic. Daniela Morari, Secretar de Stat în Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, a trecut în revistă progresele înregistrate de țara noastră pe cele patru dimensiuni tematice ale PaE și a reiterat interesul Chișinăului în consolidarea cooperării cu UE pe dimensiunea rezilienței și a securității, cu accent pe gestionarea crizelor și combaterea amenințărilor hibride și a dezinformării. Legat de domeniul economic, ea a menționat importanța continuării dialogului în formatul celor trei state asociate la UE privind implementarea Zonei de Liber Schimb, cu o extindere treptată a acesteia asupra unor sectoare precum transportul, energia și economia digitală.

Brexit-ul care „nu ne privește”, dar care ne atinge

Sorina Ștefârță

La 10 aprilie, la Bruxelles, Premierul britanic Theresa May cădea de acord cu propunerea celor 27 de state membre ale UE, care se pronunțau pentru o nouă amânare a Brexit-ului, până la data de 31 octombrie a.c. „Regatul Unit are la dispoziție încă șase luni ca să găsească cea mai bună soluție

posibilă”, anunța tot atunci într-o postare pe Twitter președintele Consiliului European, Donald Tusk. „Până la sfârșitul acestei perioade, Marea Britanie va avea, de asemenea, posibilitatea... să anuleze Brexit cu totul”, a adăugat Tusk, citat de *Le Monde*.

Extinderea marelui divorț european, într-adevăr, ar

putea fi benefică pentru toți - și când spun asta mă refer nu doar la „toți” britanicii anti-Brexit, care mai speră să obțină un al doilea referendum; nici la „toți” britanicii pro-Brexit, chiar dacă Parlamentul de la Londra a respins de câteva ori Acordul pe Brexit, negociat cu mult chin de către Theresa May cu Bruxellesul... „Toți”

► înseamnă și Uniunea Europeană - care, în pofida tonalității extrem de dure adoptate în ultimele luni, vedem (și declarația lui Donald Tusk nu este un exemplu singular în acest sens) că mai nădăjduiește la revenirea rătăcitoarei fiice sub drapeul cu 12 stele...

„Toți” înseamnă și țări care, la prima vedere, nu au nicio treabă cu acest proces. Așa cum (credeam până adineaori chiar) este și Republica Moldova. Pentru că, ce ar putea să ne lege de Marea Britanie pe noi, atât de mici și atât de departe? Ce, în afară de câteva zeci? sute? de tineri care-și fac studiile la universitățile engleze sau câteva sute? mii? de concetățeni care s-au aciuat pe insulă având pașapoarte românești? Dar aparențele înșală și... cine a zis că Brexit e excepție? Astfel încât, în aceeași zi când la Bruxelles se negocia o nouă amânare a vechii deja despărțiri, la Chișinău de asemenea se vorbea despre și cu Marea Britanie.

Se întâmpla la Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, unde două echipe - una reprezentând Chișinăul și cealaltă reprezentând Londra - discutau cu privire la cooperarea moldo-britanică în contextul ieșirii Marii Britanii din Uniunea Europeană. Deși comunicatul de presă difuzat cu acest prilej de către Externe ne informa mai mult decât diplomatic asupra conținutului acestor discuții - „consultările au vizat implicațiile ieșirii Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din UE asupra relațiilor bilaterale cu țara noastră, pe dimensiunea politică și sectorială” -, un lucru a devenit, brusc, evident (pentru mine, cel puțin): Brexit-ul nu va trece pe lângă noi fără ca să ne atingă. Măcar puțin, dar o va face... Despre acest „puțin”, atât cât poate însemna el azi pentru Republica Moldova, ne-am propus să vorbim în ediția de aprilie a Buletinului.

În rest, mai spune comunicatul, „interlocutorii au reafirmat dezideratul comun de consolidare a dialogului moldo-britanic”. Iar Marea Britanie, între timp, se pregătește de alegerile pentru Parlamentul European care, potrivit unor experți, ar putea deveni un al doilea referendum pentru ieșirea din UE. Sau rămânerea.

Scopul nostru este să nu admitem un vid juridic în cooperarea ulterioară cu Londra

Tatiana Molcean, Secretară de Stat în Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova

La 10 aprilie 2019, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova ne informa, printr-un succint comunicat de presă, despre faptul că la Chișinău au avut loc consultări moldo-britanice. Un titlu care, de cele mai multe ori, trece neobservat de către mass-media și asta pentru că, de regulă, se prezumă că astfel de exerciții fac parte din rutina diplomatică, drept care nu comportă o anumită noutate. Nu excludem că deseori tocmai așa și se întâmplă, totuși, în cazul acestor consultări, lucrurile au luat o turnură mai nuanțată. Și asta deoarece, așa cum notam și în prima pagină

a Buletinului, consultările date „au vizat implicațiile ieșirii Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană asupra relațiilor bilaterale cu țara noastră, pe dimensiunea politică și sectorială”. Cum se descifrează, în acest caz concret, „implicațiile” despre care se menționează în comunicat? Am aflat de la Tatiana Molcean, Secretară de Stat în MAEIE, responsabilă de componenta bilaterală și multilaterală a politicii externe de la Chișinău, și cea care a și condus Delegația Republicii Moldova în cadrul consultărilor.

Componenta politică nu va suferi mari schimbări, dar cea economică trebuie revizuită

■ Doamnă Molcean, ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană, amânată inițial pentru 12 aprilie 2019, a mai obținut un răgaz - până la 31 octombrie a.c. Între timp, s-a dovedit că acest proces, chiar dacă nu ne vizează la modul direct, are totuși unele implicații asupra țării noastre și a relațiilor ei cu UE, dar și cu Marea Britanie. De ce, contrar opiniei generale, Brexit-ul este un fenomen ce ar trebui să ne intereseze - cel puțin, la nivel de politică externă?

■ Ne putem preface că Brexit-ul nu ne vizează ca țară, dar nu este chiar așa - și voi explica din perspectiva instituției pe care o reprezintă și a sectorului de care sunt responsabilă. Înainte de toate, este vorba de faptul că, în prezent, relațiile noastre cu Marea Britanie se desfășoară în baza Acordului de Asociere cu UE și tot ce presupune acesta, fie că vorbim de cadrul politic, de cel economic sau cel educațional. Odată cu ieșirea Marii Britanii din UE, trebuie să înlocuim și noi (și nu doar noi) Acordul de Asociere din relația cu Londra cu un acord bilateral. Și dacă tot ceea ce înseamnă componenta politică nu va suferi mari schimbări - căci Londra nu renunță la principiile fundamentale ale drepturilor omului, ale libertății de expresie sau ale statului de drept -, componenta economică va fi revizuită, pentru a reflecta specificul unui raport strict bilateral, unde prioritate rămâne facilitarea și liberalizarea comerțului și nu integrarea într-o anumită piață, cum este cazul în raport cu Uniunea Europeană. În același timp, țin să menționez că pentru moment nu se va schimba nimic în materie de călătorii, și asta deoarece Marea Britanie oricum avea un cadru de reglementare bilateral și național în acest sens, în afara politicii unice comunitare în acest domeniu.

■ **Care sunt prioritățile curente în relația cu Londra?**

■ În prezent noi lucrăm, în paralel, pe două documente de bază: ne consultăm ce și cum preluăm și adaptăm din Acordul de Asociere cu UE pentru acordul bilateral moldo-britanic, iar în același timp căutăm soluții optime pentru asigurarea unei continuități la Acordul privind Spațiul Aerian, în baza căruia operăm din anul 2012 și care, dacă Marea Britanie iese din UE fără

o înțelegere clară, nu se va mai aplica în direcția Londra. Tocmai de aceea, împreună cu Ministerul Economiei și Infrastructurii, am lucrat operativ pentru a elabora cât mai urgent cadrul juridic necesar, astfel încât schimbările din domeniul aviatic să nu-i afecteze pe cetățenii Republicii Moldova. În acest sens, noua amânare pentru Londra este salvatoare și pentru noi, căci mai avem timp să acoperim eventuale goluri și să nu admitem un vid juridic. De fapt, inițial, aceasta și fusese ideea: după părăsirea de către UK a clubului comunitar, stabilită inițial pentru 29 martie 2019 și care se aștepta să se producă în baza acordului negociat de către Premierul Theresa May cu Bruxellesul, mai urma o perioadă de tranziție - una în care toate țările, inclusiv cele din cadrul Parteneriatului Estic, să își adapteze legislația la noile realități și la noile relații dintre UE și Londra.

■ **Recunosc că nu m-aș fi gândit că lucrurile pot merge chiar atât de departe. Personal, mă afecta preponderent partea simbolică a acestei rupturi...**

■ Partea simbolică există și o resimțim și noi. Și nu doar simbolică. Până recent, vedeam această țară drept unul dintre pilonii Uniunii Europene, acum trebuie să ne schimbăm optica și abordarea. Bunăoară, cumva tradițional și istoric, Marea Britanie a avut o politică deschisă față de procesul de extindere. Londra s-a numărat printre cancelariile mai vestice care nu se opuneau acestui proces... La fel, a avut o politică economică mult mai deschisă decât alți parteneri europeni. Dar și la nivel practic, mai „pământesc”, sunt destul de multe aspecte, iar spațiul aerian este doar unul dintre exemple. Acum, împreună cu colegii britanici,

ne gândim ce formă ar trebui să ia și cum ar trebui să arate noul cadru de cooperare dintre țările noastre. În contextul dat țin să menționez că noi salutăm și apreciem în continuare sprijinul consistent, pe diverse domenii, oferit de Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord pentru dezvoltarea Republicii Moldova.

Este un acord nou, care se va focusa pe relațiile bilaterale

■ **Ce presupune de facto „reexaminarea cadrului bilateral” cu UE, respectiv cu Marea Britanie?**

■ Se întâmplă în funcție de situație, de subiect și de context. Aș zice că urmează să excludem tot ceea ce nu este relevant pentru raporturile bilaterale. Bunăoară, din perspectivă politică, Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană - care este unul extrem de complex - se bazează, în mare parte, pe aspirațiile de integrare europeană ale țării noastre. În cazul noului acord cu Londra aceste aspirații își vor găsi locul doar într-o formă declarativă, fără numeroasele anexe cu directive și regulamente pe care ar urma să le preluăm. Precum ziceam, va fi inclus doar ceea ce este relevant pentru cadrul bilateral. La fel este și cu componenta economică. Deși, într-un anume fel, acordul bilateral este succesorul celui de Asociere, oricum este vorba de un document nou, respectiv trebuie din nou consultat cadrul legal, asociațiile de producători, instituțiile de profil... Pot spune, totodată, că va fi un acord destul de aprofundat, ceea ce este o noutate.

■ **Și dacă, la toamnă, englezii se răzgândesc și nu mai pleacă, va însemna că ați lucrat în zadar?**

■ Personal, cred că lucrurile au mers destul de departe încât să mai existe loc pentru revenire - cel puțin, nu văd cum aceasta ar fi posibilă acum. Dar a pleca sau a rămâne este și va fi decizia britanicilor, până la urmă. Noi ne facem munca pe segmentul nostru și, indiferent cum vor evolua lucrurile ea nu va fi în zadar, pentru că ne va ajuta la clarificare unor situații și să fim pregătiți pentru altfel de situații, inclusiv critice. Este adevărat că mai există multă neclaritate, inclusiv la nivelul Uniunii Europene. Dar sunt proceduri care nu depind doar de Republica Moldova și pe care nu Republica Moldova le va gestiona în mod unilateral. Dar suntem în permanentă comunicare cu Bruxellesul - care trebuie să răspundă la aceleași provocări, apropo - și sunt convinsă că vom găsi soluțiile optime. Acum important e ca în negocierile noastre să nu încălcăm angajamentele față de UE.

■ **Ați menționat mai devreme despre regimul de călătorii, care va rămâne pe vechi. Dificultatea de a obține o viză britanică este, totodată, un fapt cunoscut de toți. Ce șanse au autoritățile moldovenești să influențeze acest proces?**

■ Pentru Guvernul Republicii Moldova facilitarea, ba chiar liberalizarea regimului de călătorii cu Marea Britanie este o prioritate, respectiv și un subiect pe care îl punem permanent în discuție cu omologii noștri de la Londra. Vom încerca și de această dată. Dar, să nu uităm că Regatul Unit a avut mereu, chiar și fiind în componența UE, o politică migraționistă distinctă de restul spațiului comunitar. Iar dacă ne amintim de unde a pornit Brexit-ul și de faptul că unul dintre motivele-

cheie ale declanșării acestui proces a fost migrația... nu exclud că la acest moment ei nu vor fi dispuși să discute subiectul în cauză. Chiar dacă experiența pe care o avem cu țările UE în ultimii cinci ani, de când funcționează regimul liberalizat de vize, arată că cetățeni Republicii Moldova, cu foarte mici excepții, respectă Acordul pe vize. În concluzie: pentru că oricum elaborăm un cadru bilateral nou, vom încerca din nou să punem și acest subiect în discuție. Ce va urma?.. Noi batem, în speranța că odată și odată ni se va deschide...

■ **Totuși, Marea Britanie este una dintre destinațiile populare pentru cetățenii moldoveni, majoritatea dintre care ajung acolo cu pașapoarte românești...**

■ Da, însă majoritatea sunt fie cu vize de studii sau de lucru, fie cu pașapoarte românești. Aceștia din urmă, vor trebui să vadă care va fi per general politica Marii Britanii față de cetățenii Uniunii Europene care se află pe teritoriul său.

■ **În vecinătate probleme există, dar există și progrese**

■ **Ce alte provocări și, poate, realizări s-au întâmplat pe domeniul bilateral în anul 2019?**

■ Precum știți, anul trecut s-a anunțat despre deschiderea a câteva reprezentanțe diplomatice ale Republicii Moldova. Deja a fost detașat un angajat al MAEIE în Irlanda, suntem prezenți acolo și există și rezultate, din câte vedem din primele note. Avem un dialog intens cu Statele Unite, dovadă și vizita întreprinsă la începutul anului, la Washington, de către dl ministru Tudor Ulianovschi. Punem în continuare un

accent mare pe diplomația economică. Recent, am avut o serie de consultări politice bilaterale cu reprezentanții Confederației Elvețiene, țară care ne este un partener fidel și nu doar pe dimensiunea asistenței pentru dezvoltare. Am discutat cu omoloaga mea de la Berna despre posibilitățile de intensificare a rapoartelor în sfera securității cibernetice, a educației, culturii, precum și despre semnarea unui acord bilateral în domeniul securității sociale. În plus, în marja consultărilor politice, am semnat și un acord privind serviciile aeriene regulate între cele două Guverne, ca să simplificăm și aici călătoriile.

■ **Și, ca să parafrzez o piesă de teatru, cu vecinătatea ce facem?**

■ În vecinătatea imediată, tradițional, este intens dialogul cu Bucureștiul. Se întâmplă pe dimensiunea bilaterală, cât și pe cea de integrare europeană, în special, în contextul deținerii de către România a Președinției Uniunii Europene. Cât privește direcția estică, suntem într-un soi de expectativă, dictată inclusiv de recente procesele electorale care au avut loc și la noi, și în Ucraina. Sunt convinsă însă că lucrurile se vor dinamiza după desemnarea guvernelor de la Chișinău și Kiev. Deocamdată, mă bucur că la început de aprilie am reușit să organizăm ședința grupului de lucru pe problema Nistrului, pe varii subiecte de interes comun - demarcare, ecologie etc. Evident că nu putem afirma că dosarul este închis, așa cum am văzut unele titluri în mass-media, dar progres există.

■ **Noi vă dorim succes și vă mulțumim pentru interviu.**

Sorina Ștefârță

Editorial

Brexit: un termen, un fenomen, un proces, o lecție...

Victoria Bucătaru,
directoare executivă,
Asociația pentru Politică Externă

De aproape trei ani, știrile despre Brexit și consecințele acestuia au devenit o prezență media tot mai frecventă și tot mai firească. Mai întâi presa, deopotrivă cea străină și cea autohtonă, a vorbit despre cauzele Referendumului din 23 iunie 2016, când peste 30 de milioane de cetățeni britanici și-au exprimat dorința ca Marea Britanie să se rupă de Uniunea Europeană. Apoi au urmat știrile, reportajele, analizele și dezbaterile prin care jurnaliștii au încercat să explice situația creată odată cu votul „pro-plecare”.

Că a fost manipulare, influențe hibride ori simplă lipsă de comunicare... cu siguranță, au fost de toate. Că am asistat la „triumful” populismului, alimentat de discrepanțele tot mai mari și mai numeroase dintre mediul politic și cel social? Și aceste fenomene nu pot fi ignorate în totalitate... Astăzi, totuși, întrebările cele mai stringente care îi frământă pe britanicii din toată lumea, dar și pe rezidenții străini din această țară, țin de viitorul și... finalitatea acestui proces. Ce va însemna până la urmă ieșirea Marii Britanii din componenta Uniunii Europene: destrămare sau evoluție? Și cum se va răsfrânge Brexit (dacă nu cumva deja o face) asupra vieții cotidiene a oamenilor.

Incertitudinile și îngrijorările sunt generate, în mare parte, de realitățile despre care nu a vorbit nimeni dintre cei care a promovat, cu multă ardoare, Referendumul. La circa trei ani distanță, autoritățile britanice, care au negociat un acord de ieșire din UE, nu pot câștiga votul de încredere al Parlamentului, iar populația este mai puțin convinsă de faptul că votul a fost unul conștient. Pe fundalul noilor tendințe la nivel de evoluții a claselor politice, amenințări hibride dar și fluxuri de migrație masive spre țările colonialiste, în cazul Marii Britanii, votul de neîncredere față de autorități s-a soldat cu o profundă criză existențială. Însăși integritatea teritorială a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord este pusă sub semnul întrebării odată ce părăsește UE.

Cum va face față Londra acestor îngrijorări și cum va arăta Marea Britanie post-Brexit rămâne, așadar, o întrebare

deschisă. Deocamdată, este clar că Uniunea Europeană își va continua drumul în componentă nouă, dar și în același format. Căci din punct de vedere instituțional, cu excepția pierderii unui stat membru, clubul european nu suferă modificări majore. Ba mai mult, deși imediat după votul pro-Brexit tendințe de aceeași natură s-au manifestat și în alte state membre - vezi exemplul Italiei, incapacitatea britanicilor de a finaliza procesele care au început cumva „într-o doară” au descurajat aceste încercări și au sporit unitatea la nivelul UE.

Nu este exclus, de altfel, că în timp vom ajunge să vorbim chiar și despre efectul pozitiv al fenomenului Brexit. Căci tocmai Brexit-ul le-a reamintit statelor membre și cetățenilor acestora motivul pentru care a fost creată Uniunea Europeană - necesitatea ca Europa să devină un actor global mai puternic, care să cumuleze resurse și să asigure interoperabilitatea forțelor politice, sociale și economice. Astăzi, piața unică europeană este cea mai mare din lume, iar valorile europene le permit cetățenilor europeni să se bucure de toate formele de mobilitate, înlăturând barierele tehnice și facilitând libera circulație în toate sferile vieții umane. Cum, având toată această experiență comunitară în spate, își va organiza Londra relația cu Bruxellesul, vom vedea în câteva luni. Deși ținând cont de consecințele negative majore ce stau în fața Marii Britanii, nimeni nu a renunțat încă la ideea că este posibilă și o reîntoarcere...

În așteptarea deznodământului acestei tragicomedii cu final incert, întrebările continuă să ne dea târcoale. Cum, totuși, s-a ajuns aici, ne întrebăm noi? Cum într-o societate dezvoltată, unde democrația este la ea acasă de câteva secole, a putut să se dezvolte și să ia amploare o astfel de dorință când, de facto, tendința și mesajul general pe UE era de integrare, nu dezintegrare? Și, la o adică, în ce măsură ne vizează pe noi, cei de la marginea Europei, ceea ce gândesc, fac și simt supușii Coroanei britanice?..

Cu siguranță, există o legătură strânsă între votul pro-Brexit și lipsa de satisfacție a englezilor vizavi de clasa politică de pe Albion, care nu îi mai reprezintă și este mult prea departe de interesele și necesitățile reale ale oamenilor. Vacuumul ce apare între politicieni și societate, lipsa de comunicare și

de înțelegere a modului de trai cotidian, conduce la dezvoltarea populismului și... la taxarea politicianilor de către cetățeni. Un lanț logic ce este caracteristic nu doar statelor europene, dar care nu are cum să existe în afara cadrului democratic. Acel cadru care, de o manieră cumva similară, a permis așa-zisul „scenariu ucrainean”, când comediantul Volodimir Zelensky, grație unui vot de protest masiv, a câștigat detașat, la 21 aprilie a.c., cursa pentru fotoliul prezidențial.

În ce măsură merită să fie supuse unui referendum subiecte atât de complexe, precum părăsirea spațiului comunitar? Este bine oare ca publicul larg să decidă așa ceva, fără a fi suficient de informat? Răspunsul la aceste întrebări poate fi divers, dar fenomenul Brexit a demonstrat clar că existența instituțiilor europene și a birocrăției europene nu neapărat reflectă cunoașterea sistemului european de către cetățenii de rând, lipsa de comunicare la nivel național dând undă verde mesajelor propagandiste și știrilor false.

În definitiv, un alt element ce a definit fenomenul Brexit este procesul migraționist și incapacitatea UE, dar și a Londrei, de a furniza politici de incluziune socială. Etnicii britanici, care după mai multe valuri imigraționiste nu se mai identificau cu propria lor țară, au votat „exit” tocmai pentru că au asociat UE și libertatea de mișcare din cadrul acesteia cu procesele migraționiste (istorice, bazate pe trecutul colonialist). Din această perspectivă, ei și-au taxat politicianii, dar și instituțiile europene, care deseori oferă asistență de dezvoltare complexă în afară, inclusiv pentru popularizarea UE, dar mai puțin fac acest lucru în însăși cadrul Uniunii. Iar când îți amintești că Republica Moldova este cel mai mare beneficiar al ajutorului european din regiune, înțelegi că Brexit-ul este despre „ei”, dar în aceeași măsură este și despre „noi”... Care e lecția? Beneficiile trebuie protejate și conștientizate, altminteri pierderea lor este inevitabilă.

Brexit-ul a fost și o metodă de a protesta - și nu doar în plan ideologic

Iulian Frunțașu, ex-Ambasador al Republicii Moldova în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord

În 1992, după absolvirea Facultăților de Filologie și de Drept ale USM, a fost angajat la Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, după care au urmat diverse structuri diplomatice: Misiunea OSCE în Georgia; Delegația Permanentă a Republicii Moldova pe lângă OSCE și Grupul Consultativ Comun, ocupându-se de negocierea Tratatului FACE adaptat și a Deciziilor Summit-ului OSCE de la Istanbul; Misiunile OSCE în Bosnia, Croația și Serbia. Între timp, și-a luat doctoratul în științe politice și a semnat câteva cărți, inclusiv „O istorie etnopolitică a Basarabiei”. Din februarie 2012 până în octombrie 2016 a fost Ambasador al Republicii Moldova în Regatul Unit al Marii

Britanii și Irlandei de Nord - exact acea perioadă în care Brexit-ul s-a născut, s-a copt și... a dat roade. L-am întrebat pe Iulian Frunțașu, în prezent moderator al emisiunii de politică externă „Conexiuni”, difuzată în fiecare duminică la TVR Moldova, cum s-a văzut acest fenomen acolo, din interior...

■ Domnule Frunțașu, de ce Brexit-ul a părut atât de ușor și a devenit atât de greu? Ori poate ușor ne-a părut doar nouă, celor care îl urmărim, mai mult sau mai puțin, ca pe un spectacol, nu și celor ce se fierb în încurcătura asta?

■ Este adevărat că la început Brexit-ul a fost o chestiune care ținea preponderent de politica externă a Marii Britanii și lumea din afară cunoștea mai puțin despre esența lui. Ceea ce se știa este că întotdeauna a existat o anumită tendință anti-europeană în Marea Britanie - și din considerente istorice mai vechi, dar și din raționamente mai „proaspete” ca timp. În plus, în Partidul Conservator a existat mereu un grup ce a militat pentru ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană. Astfel că s-a produs treptat totul, până când s-a întâmplat David Cameron, care a și a propus organizarea referendumului. Nu a fost ceva absolut neașteptat însă. Au fost la mijloc cauze

ce țin de un anumit excepționalism al politicului anglo-saxon, care cumva unește și Marea Britanie, și Statele Unite. A fost și faptul că multă lume, ca urmare a austerității, a devenit mai săracă - salariile în termeni reali nu crescuseră în ultimii 15 ani. Britanicii erau supărați pe politicile statului și erau din ce în ce mai frustrați, iar Brexit-ul a fost și o metodă de a protesta - și nu doar în plan ideologic. E o tendință ce se observă și în multe țări din Europa.

Nimeni nu știe ce se va întâmpla, nici măcar politicienii britanici

■ **Și totuși, nimeni nu credea că se va întâmpla acel „exit” în iunie 2016, nici măcar promotorii referendumului, așa cum nimeni nu a crezut că NU se va întâmpla ieșirea acum, în aprilie 2019, când s-a produs o nouă amânare. Chiar este atât de complicată ieșirea ori asistăm la un nou joc (geo)-politic?**

■ Ieșirea este complicată și asta arată cât de proastă a fost ideea de a scoate la referendum o întrebare atât de complexă. Una e când ești pentru sau împotriva avortului sau a căsătoriilor persoanelor de același sex - căci și întrebarea, și răspunsul, sunt mai mult sau mai puțin clare, în funcție de convingerile și de valorile pe care le împărtășești. Un Brexit înseamnă să cunoști foarte multe - același aquis comunitar, de exemplu, ce are peste o sută de mii de pagini. Și multe alte lucruri care nu au fost explicate, ba mai mult, au fost și manipulate. Din păcate, nimeni nu știe ce se va întâmpla, nici măcar politicienii britanici.

■ **O posibilă „întâmplare” ar fi revizuirea Brexit-ului și revenirea Marii Britanii în Uniunea Europeană. Credeți că este posibil acest lucru?**

■ Greu de spus. Cred că în mare parte țara și oamenii sunt în continuare divizați, chiar dacă, foarte probabil, rata celor care astăzi ar opta pentru rămânerea în UE este mai mare ca acum patru ani. Și sunt mai multe indicii în acest sens... Acum câteva săptămâni, circa un milion de englezi au ieșit pe străzile Londrei ca să manifeste în favoarea UE - și nu am mai văzut un asemenea spirit pro-european și o asemenea mobilizată în vreo altă capitală din UE. A fost lansată și o petiție online, pentru un al doilea referendum și care a întrunit vreo cinci milioane de semnături. A fost creat și un partid pro-UE, „Change UK”... Lucruri paradoxale, parcă, într-o țară care oficial vrea să iasă din Uniunea Europeană. Da, aceasta demonstrează că englezii pro-UE s-au activizat foarte mult, însă situația oricum rămâne incertă. Pentru Theresa May ar fi fost bine să reușească un aranjament cu Bruxellesul până la alegerile europene din 25-26 mai. Dar acum este clar că nu a reușit. Respectiv, ei sunt nevoiți să participe la europarlamentare și toate sondajele arată că vor ieși foarte prost, deși s-ar fi așteptat să iasă pe cal alb.

■ **Imediat după Brexit au fost publicate niște analize care probau, cu cifre, rolul pe care l-a jucat presa britanică în procesul de „înclinare a balanței” la referendum. În special, era vorba de tabloide, care au militat deschis pentru ieșirea țării din UE. Și-au făcut cumva aceste media un soi de mea culpa?**

■ Nu, nici vorbă și nici nu cred că și-au pus problema. Mai ales nu cred că și-a pus această problemă presa de bulevard, care e destul de xenofobă, dar care se bucură de o popularitate foarte mare în rândul oamenilor simpli. „Daily Mail” și „Daily Express”, bunăoară, au milioane de cititori, iar aceasta înseamnă vânzări și publicitate... Iar interesele economice nu se opresc

aici. Tabloidul „News of the World”, de exemplu, este parte a imperiului media Murdoch, care deține și „Fox News” în SUA. În 2011, acest grup media a fost în centrul unui scandal, provocat de faptul că ziaristii de acolo spionau oameni, îi interceptau ilegal etc. Asemenea practici condamnabile în UE sunt în totală contradicție cu stilul de „capitalism deșănțat” al lui Murdoch, căruia nu îi plac regulamentele UE, când media trebuie să aibă un anumit comportament etc. Deci, dacă e să citim printre rânduri, nu exclud că militantismul mass-medie este, de fapt, lupta personală a patronilor. Îmi amintesc, în contextul dat, de prima pagină a unuia dintre aceste tabloide atunci când, într-o chestiune politică legată de UE, o instanță britanică a dat câștig de cauză UE. Au publicat, pe prima pagină, fotografiile și numele judecătorilor, și au titrat: „Dușmanii poporului”. O abordare destul de stalinistă.

Mecanismele fuseseră declanșate mult mai devreme și în altă parte...

■ **Cât de vizibilă era schimbarea Marii Britanii, în perioada când erați acolo?**

■ Nu cred că s-a schimbat atât de mult pe durata mandatului meu. În plus, mediul diplomatic este specific, iar orașele sunt mai dezvoltate și mai cosmopolite. Și este mai ușor să fii intelectual și liberal în orașe. Și poți să ai o capitală unde primar este un musulman, descendent dintr-o familie de emigranți pakistanezi. Mecanismele Brexit-ului, însă, cred că fuseseră declanșate mult mai devreme și în altă parte. Bunăoară, de către cei care au lucrat - sau ai căror părinți și bunici au lucrat - în industria minieră sau cea a oțelului. În anii 1980, acestea au fost de-a dreptul decimate de către

ex-Premierul Margaret Thatcher, iar oamenii - care de atunci trăiesc în regim de indemnizații sociale - le-a fost luată nu doar bunăstarea, ci și demnitatea. Deci, este greu să îi învinuiești... Și au mai fost declanșate aceste mecanisme de către clasa politică britanică, rămasă undeva departe de realitate. De acel sistem în mare parte bipartit, care nu mai reflectă demult diversitatea din societatea britanică, pe diverse paliere și care, într-un fel anume, este edificat pe o și de către o aristocrație politică. Căci, dacă studiem fie și superficial CV-urile politicianilor, vedem că mai toți au mers la aceleași școli private, mai toți s-au căsătorit între ei, au dezvoltat prietenii și... putere. Așadar, Brexit-ul este, înainte de toate, criza sistemului politic britanic - o criză care nu se va lăsa fără consecințe și ne vom convinge la chiar primul scrutin.

■ În pofida acestei stări confuze din țară, oamenii din toată lumea, inclusiv din Republica Moldova, își doresc în continuare să se stabilească în Marea Britanie. Cunosci personal tineri sau familii întregi care s-au grăbit să plece până la 29 martie 2019, ca „să reușească până nu se închid granițele”...

■ Statistic vorbind, chiar autoritățile britanice confirmă faptul că numărul celor care aleg Marea Britanie a scăzut - în special, al celor care vin din UE. Pentru că și cetățenii noștri merg încolo cu pașapoarte românești... De ce merg? Cum de nu să sperie?... Probabil, pentru că Marea Britanie oricum va supraviețui. Da, situația este incertă, mai ales pentru oamenii de faceri, pentru marile companii, căci este riscant să investești și este riscant să planifici. Businessul vrea să vadă, odată și odată, încotro o va lua țara și în baza căror reguli va funcționa piața de acolo. La nivel de individ însă, Marea Britanie poate fi în continuare o soluție.

■ Ar putea viitorul Parlament European să fie mai îngăduitor cu Londra? Să mai renegocieze Acordul respins deja de câteva ori de parlamentarii britanici?

■ Înainte de toate, cred că va fi același Acord, nu se va mai renegocia nimic. Atâta timp a fost pierdut cu englezii, încât lumea chiar e plictisită la Bruxelles de acest subiect. Mînea este pe terenul politicianilor britanici, nu au decît să vină cu propuneri și soluții. Uniunea Europeană a fost destul de îngăduitoare.

Ascensiunea populațiilor mobilizează și cealaltă tabără

■ Dar a fost și suficient de prevăzătoare UE? Să anticipeze, să comunice, să..?

■ La etapa Brexit-ului și a campaniei pentru referendum, David Cameron a insistat ca Uniunea Europeană să se implice cât mai puțin în acest proces. Iar întrebarea a fost pusă cât se poate de clar: ieșim sau rămânem? Nu a mai contat faptul că există angajamente, relații economice, nici măcar vieți umane ce vor fi afectate. Cred că nimeni nici nu s-a gândit la asta. Acum însă, ne pomenim că vrem să mâncăm tortul și, în același timp, să îl păstrăm intact. Nu este posibil.

■ În ce măsură Brexit-ul afectează Republica Moldova?

■ Este destul de relativ totul. Cetățenii noștri se află acolo în calitate de cetățeni români - deci este mai curând problema României. Volumul comerțului nu este unul foarte mare. Deci, pentru noi Brexit-ul e mai curând un subiect simbolic.

■ Ziceați mai devreme că frustrări și, respectiv, tendințe precum cele existente în Marea Britanie până la Brexit se observă în mai multe țări ale UE. Cum a influențat Brexit-ul Europa?

Nu este acesta un argument pentru contestatarii proiectului european care, însă, se văd în viitorul Parlament European?

■ Într-adevăr, sondajele arată o ascensiune a populațiilor, în toată Europa. Dar euroscepticii au fost și în actualul Parlament, iar ascensiunea lor mobilizează și cealaltă tabără - fapt care, să sperăm, va menține un echilibru în UE. Aș zice că toată debandada cu Brexit-ul este mai curând o lecție pentru statele-membre. Societățile europene s-au convins că această cale este una absolut aberantă, că este ușor să vorbești, dar e mult mai greu să faci. Plus componenta economică, unde va pierde și UE, și Marea Britanie. Doar că britanicii riscă să-și piardă și țara, căci încă nu este clar ce vor face scoțienii și nici cum vor evolua lucrurile cu Irlanda de Nord. Uniunea Europeană e constituită pe principiile democrației și nimeni nu are de gând să trimită tancuri la Londra. Numai că această chinuită plecare-neplecare este o situație inedită pentru care încă nu s-a găsit soluția.

■ Cât de mult riscă continentul european o guvernare de extremă dreapta în următorii 20-30 de ani?

■ Nimic nu este exclus, din păcate. Politicienii care au cunoscut ororile celui de-al Doilea Război Mondial au plecat acum 10-15 ani, liderii populațiști care iau în mod autoritar deciziile sunt tot mai mulți, iar memoria oamenilor e scurtă. Deci, s-ar putea să nu fie nevoie să așteptăm 20-30 de ani. Dar să sperăm că greșim.

■ Vă mulțumim pentru interviu și, da, să sperăm.

Sorina Ștefăruță

Opinia expertului

Deși se aștepta că va pune lucrurile pe picioare și va instaura claritate în relația cu Bruxellesul, desprinderea Marii Britanii de Uniunea Europeană - datorită turnurii bolnăvicioase pe care a luat-o acest proces - generează tot mai multe întrebări și incertitudine. Și chiar dacă s-ar părea că țări precum Republica Moldova, care nu au o tradiție seculară de relații diplomatice și bilaterale cu Londra, nu ar avea de ce să își facă griji, experții afirmă că Brexit-ul nu ne poate ocoli în totalitate, urmând să suportăm și noi niște consecințe. Este vorba, înainte de toate, de faptul că schimbările de ordin politic, instituțional și juridic, survenite ca urmare a Brexit-ului, vor condiționa intrarea în vigoare a unui nou cadru de cooperare politică și economică dintre Republica Moldova și Marea Britanie. Despre nuanțele acestui proces citiți în textul de mai jos, semnat de Mihai Mogâldea, expert asociat al Institutului pentru Politici și Reforme Europene (IPRE). Analiza a fost elaborată în contextul dezbaterii „Migrația post-Brexit și libera circulație a persoanelor: Ce se poate aștepta după Summitul de la Sibiu privind viitorul Europei?”, organizat de IPRE și oferită spre publicare Buletinului nostru.

Decizia Guvernului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord de a părăsi Uniunea Europeană va avea

Mihai Mogâldea: „Miza Brexit-ului pentru Republica Moldova: de ce ar trebui să urmărim cu atenție procesul de ieșire al Marii Britanii din UE?”

repercusiuni atât pentru cele două entități, cât și pentru țările din afara UE. Aplicarea unui nou regim economic, comercial și migrațional pentru piața Marii Britanii, diferit de cel existent în Uniunea Europeană, va influența dinamica relațiilor bilaterale dintre Regatul Unit și statele terțe din proximitatea UE. Ne referim aici implicit la țările Parteneriatului Estic ce implementează Acordul de Asociere cu Uniunea Europeană și care include și Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător (ZLSAC), ale cărei prevederi, după finalizarea Brexit-ului și a perioadei de tranziție, nu vor mai fi aplicate pentru comerțul cu Regatul Unit. Excepție nu face nici Republica Moldova, care a inițiat anul trecut procedurile pentru negocierea și semnarea unui nou acord bilateral de parteneriat politic și comerț cu Marea Britanie.

Acordul de retragere a Marii Britanii din UE, agreat de către Guvernul britanic și Consiliul European la 25 noiembrie 2018, prevede o perioadă de tranziție de la 30 martie 2019 (termen amânat în prezent) până la 31 decembrie 2020, timp în care legislația UE va continua să se aplice pe teritoriul Regatului Unit. Este o perioadă ce coincide cu finalizarea exercițiului bugetar al UE 2014-2020 și care va oferi cadrul necesar pentru negocierea acordurilor bilaterale dintre Marea Britanie și țările din afara Uniunii Europene, inclusiv Republica Moldova.

Relațiile comerciale dintre Chișinău și Londra

Sfera cea mai importantă, asupra căreia se vor răsfrânge consecințele Brexit-ului, vizează relațiile comerciale dintre Republica Moldova și Regatul Unit. În prezent, UE reprezintă principala piață de export pentru mărfurile și produsele din Republica Moldova. În anul 2018, rata exporturilor spre UE a ajuns la 68,8%, iar circa 4,2% dintre acestea au fost direcționate către Marea Britanie.

Este de menționat că schimburile comerciale dintre Republica Moldova și Marea Britanie au scăzut cu peste 42% după referendumul din iunie 2016. Dacă în anul 2017 acestea au totalizat 136.149 mii dolari SUA, în 2018 valoarea acestora a sumat doar 78.816 mii dolari SUA. Deși exporturile de mărfuri destinate către țările UE au crescut cu 16,6% în 2018 față de 2017, piața Marii Britanii a fost mai puțin solicitată de către produsele moldovenești. Chiar și în aceste condiții, Regatul Unit se situează pe poziția a cincea în rândul principalilor parteneri comerciali ai țării noastre din UE, după România, Italia, Germania și Polonia.

Pe fundalul incertitudinii legate de votarea Acordului de retragere a Marii Britanii din UE, atractivitatea pieței

britanice pentru exportatorii moldoveni este mai redusă. În lipsa unui acord bilateral de parteneriat comercial între Republica Moldova și Regatul Unit, în perioada de tranziție (2019-2020) este de așteptat ca schimburile comerciale între cele două părți să scadă, iar la nivelul interacțiunii dintre mediul de afaceri din Regatul Unit și cel din Republica Moldova să nu se înregistreze progrese majore. În plus, pe această dimensiune, Brexit-ul a generat incertitudini pentru producătorii din țările UE și Republica Moldova legate de cooperarea pe termen mediu și lung cu partenerii comerciali din Marea Britanie.

Migrația economică spre Marea Britanie

Ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană va presupune noi reglementări și pentru oferirea dreptului legal la muncă cetățenilor UE stabiliți în acest stat. Ținând cont de faptul că numărul migraților moldoveni, stabiliți în Regatul Unit cu pașaport românesc, este de ordinul zecilor de mii, rămâne de văzut în ce măsură Brexit-ul va afecta dinamica migrațională către Marea Britanie sau, dimpotrivă, reorientarea migraților moldoveni către piața de muncă a UE.

Noile reglementări vizează introducerea statutului migrantului într-o schemă de înregistrare (EU Settlement Scheme), în baza căreia este verificat profilul migrantului și se ia decizia privind acordarea sau neacordarea statutului de președinte, pentru persoanele ce se află de mai puțin de cinci ani în Regatul Unit (Presettled Status) sau statutul de rezidență (Settled Status), pentru cei care au depășit cinci ani de ședere pe teritoriul Marii Britanii. Înregistrarea pentru obținerea ambelor tipuri de statut va avea loc în timpul perioadei de tranziție, timp în

care legislația UE privind piața forței de muncă va rămâne în vigoare.

Noile condiții stabilite de către Guvernul de la Londra vor afecta direct migrații UE ce nu dețin un loc de muncă, dar și migrații ce au lucrat ilegal, fără contract de muncă, în perioada anterioară Brexit-ului. Respectiv, migrații moldoveni cu pașaport românesc vor fi obligați să se conformeze noilor rigori legislative - norme ce vor diminua din atractivitatea Marii Britanii ca țară-gazdă. În același timp, volumul remitențelor din Marea Britanie (cifrat la aproximativ 70 de milioane de dolari SUA în 2018) ar putea fi influențat în următorii ani de fluxul mai redus al migraților moldoveni, dispuși să se stabilească în această țară.

În loc de concluzii

Situația incertă privind ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană se lasă cu multe semne de întrebare cu privire la consecințele Brexit-ului pentru Republica Moldova. Cert este că schimbările de ordin politic, instituțional și juridic, care vor surveni inevitabil ca urmare a Brexit-ului, vor condiționa intrarea în vigoare a unui nou cadru de cooperare politică și economică dintre Chișinău și Londra.

Schimburile comerciale dintre cele două părți pot cunoaște, pe termen mediu și lung, atât o dinamică progresivă, cât și una destul de regresivă, în funcție de adaptabilitatea antreprenorilor moldoveni la condițiile impuse de Londra.

La capitolul migrațiune către Regatul Unit, cetățenii moldoveni vor trebui să se informeze și să cunoască în detaliu ce presupune noul regim de reședință în Marea Britanie pentru perioada post-2020. Drept care, considerăm că, și pe acest segment, este necesară intervenția autorităților moldovenești și britanice, pentru a asigura suportul informațional și tehnic acestui grup de persoane.

Puncte de vedere

Brexit-ul, un accident sau o legitate?

Precum menționam în introducerea la ediția curentă a Buletinului, în acești aproape patru ani ce s-au scurs de la referendumul pe care nici măcar cei care l-au inițiat nu-l credeau posibil, Brexit-ul a intrat, în egală măsură, în atenția politicienilor și economiștilor, a sociologilor și jurnaliștilor. Despre influența Brexit-ului asupra lumii - inclusiv asupra unor micro-lumi, cum este Republica Moldova - s-a discutat în această primăvară și la Chișinău.

Tendențele ce conturează o lume nouă

Asociația pentru Politica Externă a organizat, la 10 aprilie, o masă rotundă cu genericul „Brexit - cum am ajuns aici și unde ne îndreptăm?”. Invitatul special al evenimentului a fost Tim Judah, corespondent pentru Balcani al publicației „The Economist” din Marea Britanie și cercetător în cadrul proiectului „Viitorul Europei” la Institutul pentru Științe Umanitare din Viena. În cadrul discuției, fenomenul Brexit a fost analizat din perspectiva atât a cauzelor ce au declanșat procesul de ieșire a Marii Britanii din UE, cât și a efectelor care au generat transformarea claselor politice și a mediului politic în Marea Britanie și în UE.

„Brexit-ul e ceva unic, nu și trendurile ce stau în spatele lui”, a spus Tim Judah, sugerând că pentru a înțelege fenomenul populismului național este necesară cheia pe care Roger Eatwell și Matthew Goodwin o numesc **cei patru „D”**:

Distrust (neîncrederea): Dat fiind faptul că elitele liberal-democrate ce sunt

la guvernare împărtășesc idei diferite de cetățeanul de rând, s-a creat un sentiment puternic de neîncredere. În timp ce democrațiile liberale pledează, bunăoară, pentru apărarea drepturilor minorităților sexuale, ocrotirea mediului ambiant ori susținerea imigrației, cetățenii consideră că ei sunt uitați. Și atâta timp cât nu au încredere în oamenii din Westminster, cum îi vor crede pe cei din Bruxelles?! Clasa muncitoare se simte marginalizată de o elită care nu e interesată în ea.

Destruction (distrugerea): Reprezintă ura apărută față de imigranții musulmani (și nu numai). Acest sentiment a fost condiționat de faptul că cei nou-veniți în țară se bucurau de drepturi și beneficii imediate, pe care cetățenii obișnuiți le-au căpătat (poate) timp de o viață. Dacă în anul 2000 doar 7% dintre britanici vedeau imigrația drept o problemă, către 2016 rata lor a crescut până la 48%.

Deprivation (privațiunea): Se manifestă prin diminuarea respectului față de muncitorii din domeniul mineritului sau al metalurgiei - respect ce se datora riscului pe care îl comportă această muncă. Acum, însă, între mineri și cei care fac sandviciuri sau lucrează într-un birou gen Amazon nu există vreo diferență. Această „globalizare” conduce la faptul că primii se simt izolați de restul lumii. Sondajele ne arată că efectul inegalității a fost cheia care a generat Brexit-ul și a avut un efect dublu asupra celorla fără de calificare sau cu mai puțină calificare.

De-alignment (dispersarea): Potrivit sondajelor, peste 40% dintre britanici ar putea susține astăzi partide noi cu idei radicale - o cifră imposibilă acum câteva zeci de ani. Dovadă și ascensiunea UK Independence Party... Dacă generațiile noi înțeleg nevoia ocrotirii mediului sau a asigurării drepturilor LGBT, iată că cele vechi pledează pentru un conservatism social. Cheia rezidă în educație.

Aceste tendințe se fac resimțite în întreaga lume, nu doar în Marea Britanie, se manifestă diferit în funcție de țară și conturează o lume nouă și foarte incertă. Totuși, concluzia participanților la masa rotundă a fost că un nou plebiscit pe subiectul Brexit nu este deloc cea mai bună soluție, deoarece ar pune la îndoială democrația per general, iar valoarea votului cetățenilor ar fi redusă la minimum.

Marea problemă e că țara rămâne divizată

„Migrația și libera circulație a persoanelor în epoca post-Brexit: ce ne putem aștepta de la Summitul Consiliului European de la Sibiu?” - este întrebare la care și-a propus să răspundă Institutul pentru Politici și Reforme Europene (IPRE) în cadrul unei dezbateri organizate în comun cu Fundația Hanns Seidel.

Evenimentul a fost inaugurat de Mihai Mogîldea, expert asociat IPRE, care s-a referit la situație cetățenilor moldoveni care se află în Marea Britanie. După care profesorul Lee McGowan, de la Școala

de Istorie, Antropologie, Filozofie și Politică, Queen's University din Belfast, a vorbit despre situația tensionată creată post-Brexit în Regat. „Cred că impactul va fi unul enorm, iar unul dintre momentele despre care uităm deseori, atunci când vorbim despre Brexit, ține de faptul că Marea Britanie este formată din patru națiuni: Anglia, Scoția, Țara Galilor și Irlanda de Nord. Țara a fost condusă pe calea Brexit-ului de către centrul englezesc și cred că una dintre cele mai importante consecințe va fi, destul de curând, o posibilă divizare a Regatului Britanic. Deci, va fi un impact considerabil. Votul final din iunie 2016 a fost unul foarte strâns - 48% la 52%, iar diferența a fost foarte mică pentru că țara a fost divizată. Dar, ceea ce nu s-a mai întâmplat până acum, este faptul că statul rămâne în continuare divizat, iar de la referendum încoace părțile opozante așa și nu au găsit consens”, a spus el.

Printre invitații la dezbateri s-a aflat și ES Lucy Joyce, Ambasadoarea Marii Britanii la Chișinău, care s-a focusat asupra relațiilor dintre UE și oficialitățile britanice. „Guvernul Britanic a negociat cu Consiliul European un acord de retragere și o declarație politică, și acestea au fost votate deja de două ori (la acel moment - n.a.) în Parlamentul Britanic. Acest grad de incertitudine este destul de neobișnuit pentru Parlament, dar este un proces reglementat, care e parte a democrației noastre”, a menționat Ambasadoarea Regatului Unit.

Opiniile exprimate de experți în cadrul editorialelor nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) și al Asociației pentru Politică Externă (APE).

Asociația pentru Politică Externă (APE) este o organizație neguvernamentală angajată în susținerea procesului de integrare a Republicii Moldova în Uniunea Europeană și facilitarea procesului de soluționare a problemei transnistrene în contextul europenizării țării. APE a fost constituită în toamna anului 2003 de un grup proeminent de experți locali, personalități publice, de foști oficiali guvernamentali și diplomați de rang înalt, toți fiind animați de dorința de a contribui cu bogata lor experiență și expertiză la formularea și promovarea de către Republica Moldova a unei politici externe coerente, credibile și eficiente.

Friedrich-Ebert-Stiftung (FES) este o fundație politică social-democrată germană, scopurile căreia sunt promovarea principiilor și fundamentelor democrației, a păcii, înțelegerii și cooperării internaționale. FES își îndeplinește mandatul în spiritul democrației sociale, dedicându-se dezbaterii publice și găsirii, într-un mod transparent, de soluții social-democrate la problemele actuale și viitoare ale societății. Friedrich-Ebert-Stiftung activează în Republica Moldova din octombrie 2002.